

Écriture féminine : corporalitatea și construcția socială a feminității în literatura franceză contemporană

Drd. Mara Pleșea
Școala Doctorală de Litere
Universitatea din București

Résumé: *Cet article propose une réflexion sur la place du corps dans l'écriture féminine et sur la manière dont la corporalité devient un lieu d'expression et de mise en forme de la féminité dans la littérature française contemporaine. L'étude s'appuie sur l'analyse de deux textes d'Annie Ernaux, *Passion simple* et *L'Événement*, considérés comme représentatifs d'une écriture qui articule étroitement expérience intime et dimension sociale. En s'inscrivant dans la continuité des apports de la théorie féministe française, l'article envisage l'écriture féminine non comme une catégorie stylistique figée ou biologiquement déterminée, mais comme une pratique discursive où le corps intervient activement dans la construction du récit. Les expériences corporelles, désir, attente, douleur, vulnérabilité, y sont envisagées comme des vecteurs de sens qui influencent l'organisation du discours, la temporalité narrative et la posture énonciative. À travers l'étude comparée des deux œuvres, l'article met en évidence des modalités différentes de l'expérience corporelle féminine, allant de l'intériorisation passionnelle à l'épreuve traumatique, et montre comment ces expériences se traduisent en choix formels et discursifs. Il s'agit ainsi de proposer une lecture de l'écriture féminine comme espace de négociation entre corps, langage et construction sociale de la féminité.*

Mots-clés: *écriture féminine, corporalité féminine, passion, trauma, littérature française contemporaine*

În literatura franceză contemporană, mai ales în *écriture féminine*, corpul nu mai apare exclusiv ca temă sau motiv narativ, ci devine un element activ al construcției discursului literar. Experiențele corporale precum dorința, suferința, vulnerabilitatea și trauma, nu sunt doar reprezentate, ci influențează direct forma textului: organizarea temporală, ritmul enunțării, focalizarea și economia afectivă a narațiunii. Astfel, corporalitatea nu mai funcționează ca un simplu conținut al discursului, ci ca un principiu intern de

organizare a scriiturii, care modelează din interior dinamica și structura textului literar.

Studiul de față își propune să analizeze modul în care *écriture féminine* transformă corporalitatea într-un spațiu de articulare a feminității ca identitate construită social, prin lectura comparată a două texte reprezentative ale lui Annie Ernaux, *Passion simple* și *L'Événement* [1]. Alegerea corpusului este motivată de poziția centrală a autoarei în literatura franceză contemporană și de maniera specifică în care scriitura sa articulează experiența individuală cu analiza socială. Romanele lui Ernaux permit observarea directă a felului în care experiențele intime sunt traversate de constrângeri simbolice, juridice și instituționale, care se reflectă nu doar tematic, ci și la nivelul formei discursului.

Noțiunea de *écriture féminine* nu este utilizată aici într-un sens esențialist, ca etichetă biologică sau ca stil fix, ci ca practică discursivă situată istoric și social, în care corpul intervine activ în construcția sensului. În această perspectivă, feminitatea este înțeleasă, în linia formulată de Simone de Beauvoir, ca rezultat al unui proces de construcție socială care se exercită asupra corpului prin norme, interdicții și așteptări colective.

Concepția scriiturii ca act de recuperare a corpului este formulată programatic de Hélène Cixous, care afirmă necesitatea ca femeia să se scrie pe sine:

„Voi vorbi despre scriitura feminină: despre ce va face ea. Trebuie ca femeia să se scrie: femeia să scrie despre femeie și să facă să vină femeile înspre scriitură, de la care ele au fost îndepărtate tot atât de violent pe cât au fost de corpul lor; pentru aceleași motive, prin aceeași lege, în același scop mortal. Trebuie ca femeia să se pună în text – ca și în lume, și în istorie – prin propria ei mișcare.” [Cixous, 2021: 5]

Afirmația lui Cixous presupune o re poziționare a corpului feminin într-un câmp discursiv marcat de ierarhii sociale și simbolice. A „se scrie” nu înseamnă doar afirmare unei identități intime, ci intervenția într-un sistem de reprezentări care a marginalizat experiența corporală feminină. Scriitura capătă astfel o funcție critică, vizând nu doar limbajul, ci și normele care îl structurează.

Dintr-o perspectivă mai largă, corporalitatea poate fi concepută ca un spațiu de interferență între discurs, putere și subiectivitate. Normele sociale acționează asupra corpului atât din exterior, cât și din interior, prin procese de interiorizare care modelează experiența trăită și modul în care ea este articulată în limbaj. Scriitura devine astfel un loc privilegiat în care se evidențiază aceste procese, fără a le stabiliza sau rezolva definitiv.

Analiza propusă urmărește să evidențieze două ipostaze complementare ale corporalității feminine: pasiunea și trauma. În *Passion simple*, pasiunea este abordată ca experiență corporală intens interiorizată, care suspendă temporalitatea și reorganizează discursul în jurul așteptării și reluării afective. Repetiția și stagnarea afectivă nu funcționează aici ca simple procedee stilistice, ci ca efecte formale ale unei experiențe corporale trăite sub semnul dependenței. În *L'Événement*, experiența avortului clandestin dezvăluie corpul drept un loc al unei traume simultan corporale și sociale, marcat de constrângeri juridice și instituționale, iar discursul adoptă un regim sobru, aproape documentar, în care distanța enunțării și controlul afectiv funcționează ca strategii de expunere.

Ipoteza acestui studiu este că, în ambele texte, corporalitatea operează ca instrument de construcție a sensului. Pasiunea și trauma devin forme discursive prin care scriitura evidențiază mecanismele sociale ce modelează feminitatea, iar textul se constituie ca spațiu de negociere între experiența interioară și presiunea normativă. Această concepție asupra scrisului este formulată explicit de Ernaux în *L'Événement*: „Și adevăratul scop al vieții mele este poate doar acesta: ca trupul meu, senzațiile și gândurile mele să devină scris, adică ceva inteligibil și general, existența mea complet dizolvată în mințile și viețile celorlalți” [Ernaux, 2023: 164]

Passion simple

Publicat în anul 1991, romanul *Passion simple* ocupă un loc central în opera lui Annie Ernaux, atât prin radicalitatea experienței trăite, cât și prin opțiunile formale care structurează discursul. Textul se prezintă ca relatarea unei relații pasionale între o femeie și un bărbat căsătorit, dar refuză deliberat convențiile narrative ale romanului de dragoste. Nu există intrigă propriu-zisă, evoluție psihologică sau rezolvare finală, discursul concentrându-se, în

schimb, asupra modului în care pasiunea reorganizează integral existența subiectului feminin.

Departat de a construi o poveste sentimentală, *Passion simple* explorează efectele pasiunii asupra timpului, corpului și limbajului. Relația nu este analizată retrospectiv și nici interpretată dintr-o perspectivă morală sau explicativă. Ernaux alege să suspende orice formă de distanță narativă, fixând discursul într-un prezent al trăirii, dominat de așteptare, dependență și reluare afectivă. Această opțiune plasează textul într-o zonă de tensiune între confesiune și analiză, fără a se lăsa absorbit de niciuna dintre ele. În *Passion simple*, experiența pasiunii este inseparabilă de corporalitate. Dorința este trăită ca stare somatică totalizantă, care suspendă autonomia subiectului și restructurează viața cotidiană din jurul prezenței sau absenței celuilalt. Corpul nu este descris din exterior, ci funcționează ca instanță care determină ritmul discursului, organizarea temporală și economia afectivă a textului. Scriitura reproduce formal această captare a subiectului, evitând progresia narativă și construind o structură repetitivă, aproape obsesivă.

Un aspect fundamental al romanului *Passion simple* îl constituie dimensiunea sa explicit metaliterară, care traversează textul și îl structurează în profunzime. Annie Ernaux nu se limitează la a relatea o experiență pasională, ci reflectează constant asupra actului scrierii, problematizând statutul discursului capabil să redea o astfel de experiență corporală extremă. Naratoarea formulează în repetate rânduri îndoieli legate de forma adecvată a textului: „În tot acest timp am avut impresia că-mi trăiesc pasiunea la modul romantic, dar nu știu, acum, la ce mod o scriu, dacă este cel al mărturiei, ba chiar al confidenței [...], cel al manifestului sau al procesului-verbal sau chiar al comentariului de text” [Ernaux, 2022: 20]. Această oscilație nu este un simplu comentariu metatextual, ci exprimă o tensiune structurală între experiență și limbaj, între trăire și posibilitatea de a o transforma în discurs.

Textul pune sub semnul întrebării chiar legitimitatea scrierii pasiunii, întrucât experiența relatată pare să reziste oricărei forme de organizare narativă coerentă. Ernaux sugerează că pasiunea nu poate fi scrisă fără a fi, într-o anumită măsură, trădată sau neutralizată. Din acest motiv, scriitura nu urmărește interpretarea experienței, ci conservarea ei într-o formă cât mai apropiată de intensitatea inițială. Scrisul nu funcționează retrospectiv, ca instrument de clarificare, ci concomitent cu experiența, ca spațiu de fixare a acesteia în starea ei brută.

Relația dintre scris și sexualitate este formulată explicit în roman, într-o manieră pragmatică. Ernaux afirmă că literatura ar trebui să tindă spre efectul produs de actul sexual, nu prin imitație, ci prin capacitatea de a provoca o impresie de intensitate, de expunere și vulnerabilitate: „Mi s-a părut că scriitura va trebui să tindă spre așa ceva, această impresie pe care o provoacă scena actului sexual, această angoasă și stupefacție, o suspendare a judecății morale”. [Ernaux, 2022: 8] Această suprapunere dintre trăire și scris estompează granița dintre viață și text, sugerând că pasiunea este trăită deja ca un material discursiv, iar scriitura nu face decât să prelungească această logică.

Dimensiunea metaliterară a romanului conduce, în mod firesc, la o interogație asupra statutului autobiografic al textului. Ernaux problematizează explicit această categorie, fără a o asuma sau a o respinge definitiv. Textul nu se conformează pactului autobiografic clasic, întrucât scriitura nu urmărește construirea unei identități coerente sau explicarea unui parcurs existențial. Subiectul narativ nu se afirmă prin distanțare reflexivă, ci rămâne prins în experiența pasiunii, iar scrisul nu funcționează ca instrument de stabilizare a sinelui. Această funcție a scrisului poate fi pusă în dialog cu reflecțiile lui Philippe Lejeune asupra pactului autobiografic. [2] Deși textul se bazează pe o experiență reală, Ernaux refuză orice formă de reconstrucție identitară clasică. Pactul autobiografic este respectat formal, dar subminat funcțional. Scriitura nu organizează viața, ci îi reproduce fragmentarea. În același timp, această poziționare apropie textul de ceea ce Serge Doubrovsky va numi autoficțiune [3], nu prin investigarea faptelor, ci prin modul de expunere a subiectului. Naratoarea nu se prezintă ca un eu stabil, ci un eu afectat, vulnerabil, prins într-o experiență care îi suspendă capacitatea de autoanaliză. Identitatea nu este afirmată, ci expusă în fragilitatea ei.

Componenta metaliterară se articulează în jurul distincției dintre manuscris și textul dactilografiat. Atât timp cât textul rămâne scris de mână, el păstrează un caracter aproape copilăresc, o formă de inocență legată de statutul său provizoriu. Manuscrisul rămâne reversibil, deschis corecturii, retragerii sau abandonului. În schimb, momentul trecerii la dactilografiere este perceput ca o ruptură decisivă, ca pierderea acestei inocențe inițiale. Scrisul devine astfel un act ireversibil, comparabil cu experiența sexuală însăși: odată consumat, el nu mai poate fi anulat, rescris sau reluat într-o stare „pură”. Această analogie între scris și sexualitate conferă textului o

dimensiune reflexivă esențială. A scrie pasiunea înseamnă a o scoate din intimitatea corpului și a o transforma în discurs, asumând riscul expunerii. În acest context, Ernaux abordează, de asemenea, problema rușinii și a raportului dintre timp, al scrierii și al lecturii, și subiect: „Firește, nu simt nicio rușine să notez aceste lucruri, din cauza intervalului ce desparte momentul în care ele sunt scrise, în care le văd numai eu, de acela în care vor fi citite de lume și care, am eu impresia, nu se va întâmpla niciodată”. [Ernaux, 2022: 27]

În acest sens, *Passion simple* se construiește ca un text situat la limita dintre confesiune, analiză socială și experiment discursiv. Dimensiunea metaliterară nu este un nivel secundar al textului, ci un element constitutiv al acestuia, care reflectă imposibilitatea separării dintre corp, experiență și limbaj. Scriitura nu vine „după” pasiune, ci se dezvoltă odată cu ea, devenind un spațiu de coexistență între trăire și discurs.

Un element definitoriu al scriiturii din *Passion simple* este refuzul explicit al interpretării retrospective. Deși textul este redactat după încheierea relației, naratoarea evită deliberat orice formă de distanțare hermeneutică sau de reordonare cauzală a experienței trăite. Nu există o lectură „după”, nici o reconstrucție explicativă a pasiunii, care să conducă la un sens stabilizat. Scrisul nu funcționează aici ca instrument de elucidare sau de depășire a experienței, ci ca mijloc de conservare a acesteia în starea ei brută, nedigerată afectiv. Această opțiune discursivă plasează textul într-o zonă de tensiune între confesiune și analiză, fără a se lăsa absorbit de niciuna dintre ele. În acest sens, romanul se opune frontal unei tradiții narative în care experiența afectivă este reorganizată retrospectiv pentru a produce sens, coerență sau catharsis. Din perspectivă genettiană, putem vorbi despre un discurs care neutralizează funcția teleologică a narațiunii: nu există un început orientat spre un sfârșit, nici o progresie internă care să conducă la transformarea subiectului, ci o revenire constantă asupra acelorași nuclee afective. Timpul narativ nu este subordonat unei logici a evoluției, ci funcționează ca un prezent afectiv prelungit, în care trecutul este reactivat sub forma unor stări, nu a unor evenimente ordonate cronologic.

Un indiciu esențial al acestei opțiuni de conservare a experienței îl constituie utilizarea deliberată a imperfectului. Ernaux afirmă explicit alegerea acestui timp verbal, tocmai pentru a rămâne „blocată” în durată pasiunii, refuzând să o fixeze într-un trecut încheiat: „Totuși, când am

început să scriu, am făcut-o ca să rămân în vremea aceea [...]. Imperfectul pe care l-am folosit în mod spontan încă de la primele rânduri este acela al unei durate pe care nu o voiam sfârșită [...], al unei repetări generale”. [Ernaux, 2022: 40] Imperfectul nu marchează aici o simplă anterioritate, ci instituie un timp al continuității, al reluării și al determinării. Acțiunile nu sunt prezentate ca evenimente consumate, ci ca stări în curs, fără început clar și fără finalitate. Această alegere temporală are consecințe directe asupra economiei textului. Imperfectul suspendă progresia narativă și neutralizează funcția teleologică a povestirii, menținând discursul într-un prezent prelungit. Astfel, timpul verbal funcționează ca un echivalent gramatical al corporalității pasiunii. Așa cum corpul rămâne suspendat într-o stare de tensiune și anticipare, fără rezoluție, discursul refuză închiderea temporală.

Suspendarea a progresiei narative este, așadar, strâns legată de corporalitatea experienței relatate. Pasiunea este trăită ca dependență somatică, nu ca atașament sentimental abstract sau ca relație psihologică analizabilă. Corpul naratoarei reacționează prin așteptare, tensiune, suspendare a ritmurilor cotidiene, iar viața este reorganizată integral în jurul întâlnirilor cu celălalt: „Începând din luna septembrie, anul trecut, n-am mai făcut nimic altceva decât să aștept un bărbat: să-mi telefoneze și să vină la mine”. [Ernaux, 2022: 9] Timpul personal este complet subordonat acestora, iar subordonarea este reprodusă la nivel textual printr-o temporalitate discontinuă, fragmentată și lipsită de orice formă de progresie.

La nivel naratologic, *Passion simple* funcționează într-un regim de focalizare internă constantă, fără alternanțe de perspectivă sau intervenții ale unei instanțe narative care să introducă distanță sau reinterpretare. Naratoarea nu își observă experiența din exterior și nu o supune unui proces de reordonare retrospectivă. Dimpotrivă, discursul rămâne închis în interiorul percepției subiective, fără contrapuncte sau puncte de fugă narative. Această fixare a focalizării produce un efect de claustrare discursivă, care reflectă fidel imposibilitatea subiectului de a se desprinde de propria experiență corporală și afectivă. În termenii propuși de Gérard Genette [4], focalizarea internă nu funcționează aici ca un simplu procedeu tehnic, ci ca o condiție de existență a textului. Experiența nu poate fi relatată decât din interior, iar orice tentativă de variație a perspectivei ar presupune o distanțare incompatibilă cu logica afectivă a discursului. Mai mult, acest tip de focalizare implică o suspendare a ierarhizării narative. Nu există un „eu” care să știe mai multe

decât cel care trăiește, nicio instanță ulterioară care să ordoneze sensurile. Subiectul narativ rămâne prins într-un prezent afectiv continuu, iar discursul nu depășește niciodată orizontul trăirii.

Din acest motiv, focalizarea internă contribuie decisiv la abolirea progresiei narrative: textul nu avansează, ci revine, reia și intensifică aceleași nuclee afective. Organizarea focalizării se corelează direct cu modul în care este tratată temporalitatea în cadrul textului. Raportul dintre timp și discurs se caracterizează printr-o suspendare a ordinii narrative clasice. În ceea ce privește durata, discursul evită orice accelerare sau condensare narativă care ar putea produce impresia de progres. Scenele nu sunt dezvoltate pentru a avansa acțiunea, ci pentru a fixa o stare. Astfel, durata discursului nu reflectă o economie narativă, ci o economie afectivă: textul insistă acolo unde experiența persistă și refuză să se încheie. Aceeași logică se regăsește și la nivelul frecvenței. Relația nu este relatată ca o succesiune de întâmplări distincte, ci ca o serie de stări repetate, activate de așteptare, absență și anticipare: „Nu scriu povestea unei legături, nu povestesc o întâmplare (care pe jumătate îmi scapă) cu o cronologie precisă, [...]. Nu exista așa ceva pentru mine în această relație, nu cunoșteam decât prezența și absența” [Ernaux, 2022: 20]. Această frecvență reiterativă produce un discurs care nu acumulează sens, ci îl fixează, menținând cititorul într-o tensiune similară celei trăite de naratoare.

Structura discursivă intră în dialog direct cu reflecțiile Roland Barthes asupra discursului amoros. În *Fragments d'un discours amoureux*, Barthes descrie iubirea și pasiunea ca un discurs fragmentar, circular, dominat de așteptare și reluare. În *Passion simple* se remarcă adesea reiterarea așteptării:

„N-aveam alt viitor decât următorul telefon ce-mi fixa un rendez-vous. [...] Dacă mă anunța că sosește peste o oră [...] intram într-o altă așteptare.” [Ernaux, 2022: 11]

„Aș fi vrut să n-am altceva de făcut decât să-l aștept [...] Într-un fel, de asemenea, nu voiam să-mi îndrept gândurile spre altceva decât așteptarea lui A.” [Ernaux, 2022: 12]

„Anestezia aceasta se risipea treptat, începeam din nou să aștept un telefon” [Ernaux, 2022: 14]

„În vara aceea nu voiam să plec în vacanță, să mă trezesc dimineața în vreo cameră de hotel având înaintea mea o zi ce trebuie trăită fără a avea de așteptat un telefon de la el” [Ernaux, 2022: 30]

Minimalismul expresiv al textului contribuie decisiv la intensificarea experienței corporale. Simplitatea sintactică și lexicală produce un efect de concentrare, nu de neutralizare a afectului. Prin eliminarea ornamentelor stilistice și a variației narative, textul creează un spațiu discursiv claustrat, care reflectă fidel experiența pasiunii ca formă de captivitate afectivă. Această austeritate stilistică are o funcție structurală precisă: ea împiedică transformarea experienței într-un obiect estetic autonom sau într-o poveste „frumoasă” despre iubire. Stilistica romanului se organizează, așadar, în jurul stării de așteptare, care devine principiu structural al discursului. Așteptarea nu este doar un motiv tematic, ci o durată textuală ce modelează ritmul, temporalitatea și poziția cititorului, chemat să împărtășească anticiparea naratoarei. Întâlnirea nu suspendă acea stare, ci o prelungește, fiind traversată de tensiunea plecării iminente. Expresivitatea textului rezultă tocmai din reluare și așteptare, nu din intensificare retorică. Această disjunctie accentuează caracterul corporal al experienței, sugerând că ceea ce este trăit nu poate fi pe deplin absorbit sau „îmblânzit” de limbaj.

Din perspectiva reflecțiilor Juliei Kristeva asupra relației dintre corp, limbaj și afect, *Passion simple* poate fi citit ca un text în care dimensiunea semiotică a limbajului perturbă ordinea simbolică a discursului narativ clasic [5]. Dorința nu poate fi integrată într-o narațiune coerentă fără a-i pierde intensitatea, iar scriitura acceptă această rezistență, făcând din ea principiul său de organizare. În termenii Juliei Kristeva, dimensiunea semiotică, asociată ritmului, pulsației afective și corporalității, irupe constant în interiorul discursului și tulbură organizarea narativă, fără a o descompune complet. În *Passion simple*, discursul nu se destramă, însă își pierde funcția ordonatoare: sintaxa rămâne simplă și controlată, dar este traversată de reluări obsesive și de o temporalitate suspendată care trădează imposibilitatea organizării coerente a experienței în formă narativă. Dorința nu este „tradusă” în sens, ci menținută într-o stare de intensitate brută, care perturbă logica narativă fără a o anula. Scriitura nu urmărește să transforme afectul în semnificație stabilă, ci să conserve urmele sale corporale în limbaj.

În termenii propuși de Judith Butler [6], pasiunea poate fi înțeleasă ca efect al reluării unor norme relaționale interiorizate, care structurează poziția subiectului feminin. Dorința nu apare ca expresie liberă a unui sine autonom, ci ca rezultat al unor structuri de putere care modelează felul în care subiectul se raportează la celălalt. În *Passion simple*, această structură nu este tematizată explicit, dar devine vizibilă prin organizarea discursului: naratoarea nu își afirmă autonomia, ci persistă într-o poziție de dependență afectivă, pe care scriitura o reproduce fără a o corecta sau problematiza. Această persistență poate fi pusă în legătură cu concepția lui Judith Butler a subiectivității ca efect performativ al normelor. Subiectul nu precede relația, ci se constituie prin reluarea unor scenarii afective deja codificate social. În acest sens, dependența naratoarei nu este doar o trăsătură psihologică individuală, ci expresia unei economii relaționale în care feminitatea este asociată cu așteptarea, disponibilitatea și investiția totală în celălalt. Corpul feminin devine locul în care aceste norme se reactivează și se reproduc, nu prin constrângere explicită, ci prin adeziune afectivă. Scriitura nu se poziționează ca instanță critică față de aceste mecanisme, ci lasă să se manifesteze în forma lor brută. Naratoarea nu își contestă poziția, nu o reinterpretează și nu o depășește, iar această lipsă de distanță reflexivă evidențiază modul în care normele relaționale oprează din interiorul experienței, nu ca presiuni externe.

Din perspectiva lui Luce Irigaray [7], subiectul feminin din *Passion simple* nu poate fi redus la o identitate stabilă sau coerentă. El funcționează prin instabilitate și persistență într-o experiență care îl fragmentează. Identitatea nu se construiește progresiv, ci se menține într-o stare de tensiune continuă, iar scriitura reflectă această dinamică prin refuzul evoluției narative. Un element care merită aprofundat este raportul dintre scriitură și control. Deși pasiunea pare să domine complet viața naratoarei, discursul este riguros controlat, aproape auster. Tensiunea dintre excesul trăirii și reținerea expresivă este fundamentală pentru economia textului. Ernaux nu caută să reproducă verbal intensitatea emoțională, ci să o conțină într-o formă strictă, aproape neutră. Cu cât limbajul este mai sobru, cu atât experiența corporală apare mai violentă. Această disciplinare a discursului poate fi citită ca o formă de rezistență. Dacă pasiunea suspendă autonomia subiectului la nivel existențial, scriitura recuperează o anumită formă de control, fără a fi însă orientată spre vindecare sau depășire. Scrisul nu eliberează subiectul de

pasiune, ci o stabilizează într-o formă repetabilă. *Passion simple* nu este un text terapeutic, ci un text al trăirii experienței.

Un alt aspect semnificativ al romanului îl constituie modul în care figura masculină este menținută în afara oricărei explorări. Bărbatul iubit rămâne opac, redus aproape exclusiv la alternanța prezență-absență, fără a fi supus unei analize psihologice sau afective. Textul nu îi acordă o voce proprie, o perspectivă sau un acces la motivațiile sale, iar această retragere din câmpul discursiv este accentuată de faptul că el nu este niciodată numit, fiind desemnat doar prin inițiala „A.”. Această strategie nu individualizează personajul masculin, ci îl menține într-o zonă de opacitate funcțională. În schimb, subiectul feminin este integral expus. Ea resimte, așteaptă, suferă și se analizează. Textul instituie astfel o asimetrie clară a expunerii și a afectului, în care corpul feminin devine locul principal al investiției narative, în timp ce corpul masculin rămâne redus la prezență punctuală și efect relațional.

În accepțiunea formulată de Hélène Cixous, *Passion simple* se înscrie într-o formă de *écriture féminine* care refuză separarea dintre corp și limbaj. Scriitura nu domesticește experiența corporală, nu o traduce într-un discurs explicativ sau analitic, ci îi permite să influențeze direct forma discursului. Refuzul linearității, fragmentarea și intensificarea afectivă sunt expresia unei relații diferite cu limbajul, în care corpul nu este un obiect al discursului, ci un principiu generator al său. Această logică a scriiturii corespunde apelului formulat de Cixous către o scriere „din corp”. În loc să ofere o interpretare stabilizatoare a pasiunii, Ernaux acceptă dezordinea și caracterul incomod al trăirii corporale, lăsând ca discursul să fie traversat de intensitatea acesteia. Corpul nu este „explicat”, ci lăsat să scrie, iar această scriitură, tocmai prin lipsa ei de conciliere, evidențiază tensiunea dintre subiectivitate și normele care o constrâng.

Dacă *Passion simple* explorează pasiunea ca experiență corporală interiorizată, care organizează discursul prin suspendare, reluare și fixare afectivă, *L'Événement* deplasează analiza spre un corp supus constrângerilor externe, juridice și instituționale, unde scriitura nu mai funcționează ca spațiu al dependenței, ci ca instrument de reconstituire a unei traume.

L'Événement

Publicat în anul 2000, *L'Événement* marchează o mutație semnificativă în opera lui Annie Ernaux, atât din punct de vedere tematic, cât și discursiv. Dacă *Passion simple* explora pasiunea ca experiență corporală interiorizată, organizată prin așteptare și dependență afectivă, *L'Événement* deplasează accentul către o corporalitate supusă constrângerii externe, juridice și instituționale. Romanul relatează experiența avortului clandestin trăit de autoare în anii '60, într-un context social și legal în care corpul feminin este strict controlat, supravegheat și sancționat. Scriitura nu mai urmărește conservarea unei intensități afective, ci reconstituirea unei traume, într-un discurs marcat de distanță, sobrietate și rigoare formală.

În *L'Événement*, corpul nu mai este doar locul dorinței sau al dependenței, ci devine un spațiu al violenței instituționale. Experiența avortului nu este prezentată ca dramă intimă izolată, ci ca efect al unui sistem normativ care reglementează accesul femeilor la propriul corp. Din acest punct de vedere, romanul se înscrie într-o tradiție a scriiturii care transformă experiența personală într-un instrument de analiză socială, fără a o dilua însă într-un discurs generalizator sau militant. Ernaux refuză explicit orice formă de ficționalizare sau de metaforizare a traumei, optând pentru o scriitură aproape documentară, în care corpul este prezentat ca realitate concretă, supusă durerii, riscului și constrângerii. Această „disciplină” a discursului este asumată explicit de Ernaux, care afirmă necesitatea de a rezista tentației lirismului, tocmai pentru a nu falsifica experiența trăită: „Când scriu, uneori trebuie să rezist lirismului furiei sau al durerii. Nu vreau să fac acest text ceea ce nu făceam în acel moment, sau și mai puțin, să țip și să plâng” [Ernaux, 2023: 145]

Această opțiune discursivă este asumată explicit încă din momentul concepției textului. Romanul se construiește ca un text al necesității, nu al confesiunii. Naratoarea afirmă în mod repetat caracterul imperativ al scrierii, ca și cum relatarea experienței ar constitui o datorie etică față de realitatea trăită și față de alte femei supuse acelorași constrângeri. Scriitura nu este motivată de nevoia de eliberare afectivă, ci de dorința de a fixa o experiență care riscă să fie ștearsă din memoria colectivă. Corpul feminin devine astfel un loc de arhivare a unei istorii sociale a interdicției.

Din perspectivă temporală, *L'Événement* se diferențiază radical de *Passion simple*. Dacă în romanul anterior timpul era suspendat într-un prezent afectiv prelungit, aici discursul se construiește pe o distanță

temporală asumată. Naratoarea scrie despre un eveniment petrecut cu decenii în urmă, iar această distanță nu este anulată, ci integrată în structura textului. Scriitura alternează constant între timpul experienței și timpul rememorării, fără a le confunda. Această stratificare temporală permite articularea unei duble perspective: pe de o parte, corpul tânăr, vulnerabil, prins în urgența traumatică a avortului clandestin, iar, pe de altă parte, subiectul matur, capabil să contextualizeze experiența într-un cadru social, juridic și istoric mai larg.

La nivel naratologic, această distanță se traduce printr-un discurs controlat, lipsit de efuziuni lirice sau intensificări afective. Ernaux adoptă un stil sobru, aproape clinic, care contrastează violent cu brutalitatea experienței relatate. Această disjuncție între conținutul traumatic și forma discursivă reținută constituie unul dintre elementele centrale ale romanului. Trauma nu este „jucată” emoțional în text, ci expusă printr-o acumulare de detalii factuale, gesturi, senzații corporale și observații sociale. Scriitura nu caută empatia cititorului, ci confruntarea acestuia cu realitatea brută a experienței.

Din perspectivă genettiană, *L'Événement* funcționează într-un regim narativ care privilegiază relatarea analitică în detrimentul scenei dramatice. Evenimentele nu sunt dezvoltate pentru a produce tensiune narativă, ci pentru a documenta o succesiune de constrângeri, umilințe și pericole. Focalizarea rămâne internă, dar nu mai este capturată de afect, ca în *Passion simple*, ci orientată spre observarea mecanismelor sociale care modelează experiența corporală. Naratoarea nu este absorbită de propria trăire, ci o examinează retrospectiv, fără a o estompa sau justifica.

Această diferență de regim narativ poate fi descrisă, în termenii lui Genette, ca o reconfigurare a raportului dintre *histoire* și *récit*, în care discursul nu urmărește să reproducă intensitatea momentului, ci să elucideze condițiile sociale și instituționale care l-au făcut posibil. În locul unei *mise en scène* afective, textul pune în operă o formă de *mise en ordre* a experienței, ceea ce explică impresia de sobrietate și de control: nu asistăm la un „roman” al traumei, ci la o arhivare a ei. La nivelul ordinii, narațiunea nu funcționează ca o cronologie liniară cu valoare teleologică, ci o alternanță între secvențe de reconstituire și momente de comentariu ulterior, în care prezentul enunțării intră în fricțiune cu trecutul trăirii. Această alternanță produce un efect de dublă temporalitate: pe de o parte, timpul „atunci” al corpului expus riscului, pe de altă parte, timpul „acum” al unei instanțe care recitește,

verifică, măsoară și evaluează consecințele sociale ale evenimentelor. Narațiunea devine astfel un dispozitiv de montaj între experiență și interpretare, fără ca interpretarea să transforme trauma într-o lecție sau într-o poveste de depășire a sa.

În ceea ce privește durata, romanul recurge frecvent la ceea ce Genette numește variații de *vitesse*: unele segmente sunt accelerate prin rezumare, tocmai pentru a evidenția caracterul mecanic și repetitiv al așteptării (drumuri, căutări, demersuri), în timp ce alte momente sunt încetinite printr-o insistență aproape microscopică asupra gesturilor și senzațiilor corporale. Alternanța nu urmărește suspansul, ci distribuie greutatea narativă acolo unde se concentrează constrângerea: textul se oprește nu pe fragmentele „spectaculoase”, ci pe praguri, proceduri, verificări, intrări și ieșiri, adică pe infrastructura socială a traumei.

Focalizarea internă, deși constantă, se modifică funcțional. Dacă în *Passion simple* ea produce claustrare afectivă, aici ea operează ca instrument de observație, aproape ca o cameră fixă orientată spre ceea ce corpul percepe și suportă. Mai exact, focalizarea internă nu amplifică trăirea, ci o „sechestrează” în date: durere, sânge, oboseală, frică, reacții ale celorlalți, formule, interdicții. În loc să se dilate în introspecție, conștiința narativă se contractă în jurul imediatului și al materialului, ceea ce conferă textului un aer de depoziție sau de proces-verbal, fără a-i elimina dimensiunea subiectivă. Această opțiune naratologică are și o consecință asupra statutului instanței narative: vocea care spune „eu” nu mai apare ca un „eu” absorbit de pasiune, ci ca un „eu” care își asumă o funcție de martor. În termeni genettieni, se observă o narațiune autodiegetică, în care poziția naratorului nu se confundă integral cu poziția personajului. Naratorul știe mai mult, dar refuză să transforme acest „mai mult” în moralizare, ci îl folosește pentru a expune diferența dintre experiența corporală și lectura socială a ei.

Frecvența narativă contribuie și ea decisiv la impresia de constrângere instituțională. *L'Événement* nu este doar relatarea unui eveniment singular, ci reconstituirea unei serii de repetări: obstacole recurente, refuzuri, așteptări, praguri medicale și administrative, care fac ca singularul să devină simptomatic. Trauma nu este prezentată ca excepție, ci ca rezultat al unei regularități sociale. Tocmai prin această organizare repetitivă, romanul deplasează centrul de greutate de la „ce i s-a întâmplat unei femei” la „cum funcționează un sistem asupra corpului feminin”.

Această poziționare discursivă permite articularea unei reflecții implicite asupra raportului dintre corp și lege. Corpul feminin apare constant ca un corp supravegheat, suspect, supus instituției medicale și judecat. Interdicția avortului nu este prezentată ca abstracțiune juridică, ci ca realitate concretă, care se insinuează în fiecare etapă a experienței: frica de a fi descoperită, imposibilitatea accesului la îngrijire medicală, riscul permanent al morții sau al stigmatizării. Trauma nu este doar corporală, ci și socială. La nivel discursiv, Ernaux evită sistematic orice procedeu care ar putea transforma experiența traumatică într-un obiect estetic autonom. Narațiunea nu este construită pentru a produce tensiune dramatică sau empatie afectivă, ci pentru a reconstitui cu exactitate condițiile concrete ale evenimentului. Opțiunea pentru un discurs sobru și descriptiv trebuie înțeleasă ca un gest etic. Ernaux refuză ficționalizarea nu din incapacitate estetică, ci din convingerea că estetizarea ar constitui o formă de violență secundară asupra experienței relatate. Trauma nu este transformată în „material literar”, ci expusă ca realitate care nu solicită interpretare, ci recunoaștere. Din acest punct de vedere, *L'Événement* se înscrie într-o formă radicală de *écriture féminine*, care se definește prin refuzul excesului expresiv. Corpul traumatizat nu generează fragmentare sau explozie afectivă, ci impune o scriitură a reținerii.

Dacă până aici analiza a urmărit cum textul arhivează experiența traumatică, prin sobrietate discursivă, disciplinarea limbajului și refuzul estetizării, devine necesar să examinăm și ce anume produce această experiență traumatică. *L'Événement* nu se limitează la relatarea unei suferințe individuale, ci evidențiază mecanismele sociale, medicale și instituționale care generează trauma, transformând corpul feminin într-un spațiu de constrângere și vulnerabilitate. Un aspect esențial al romanului îl constituie modul în care corpul feminin este supus unei priviri medicale fragmentare și violente. Avortul clandestin implică o succesiune de contacte cu figuri medicale marginale, nelegitime sau abuzive, care tratează corpul naratoarei nu ca subiect, ci ca problemă biologică. Astfel, experiența avortului, din „experiență de viață și de moarte, a devenit expunere și judecată”. [Ernaux, 2023 : 150] Corpul devine un obiect de intervenție, de manipulare și de risc, lipsit de protecție. Privirea medicală nu este reprezentată ca instanță salvatoare, ci ca extensie a unei ordini sociale punitive. Interdicția legală a avortului transformă medicina într-un spațiu al

pericolului, nu al îngrijirii, iar acest lucru este vizibil inclusiv în gesturile medicale aparent neutre: un medic îi prescrie naratoarei un „medicament folosit pentru a preveni avorturile spontane” [Ernaux, 2023: 114], în pofida urgenței și a dorinței explicite de întrerupere a sarcinii. Medicina nu răspunde nevoii corpului, ci reafirmă norma juridică și morală. În acest context, corpul feminin este vulnerabil atât biologic, prin expunerea la proceduri periculoase, cât și simbolic, prin stigmatizare și culpabilizare. Scriitura insistă asupra acestei vulnerabilități fără a o dramatiza, lăsând detaliul factual să producă efectul de violență. Din perspectivă foucauldiană, corpul apare ca loc de intersectare între putere, cunoaștere și normă. Avortul nu este sancționat doar juridic, ci și printr-un regim de discurs care reduce femeia la funcția reproductivă. *L'Événement* expune această reducere fără a o comenta explicit, lăsând corpul să apară ca teren al unei dominații difuze, internalizate și instituționalizate.

Trauma avortului clandestin este inseparabilă, în roman, de experiența rușinii. Rușinea nu este trăită ca sentiment individual spontan, ci ca efect al unui dispozitiv social care produce tăcere și izolare. Naratoarea nu poate vorbi liber despre ceea ce i se întâmplă, nu poate cere ajutor fără riscul sancțiunii, iar această imposibilitate a discursului amplifică violența experienței. Dimensiunea de clasă joacă un rol esențial în economia rușinii. Ernaux subliniază constant diferențele dintre femeile care au acces la avort sigur și cele care sunt constrânse să recurgă la soluții clandestine. Corpul feminin nu este vulnerabil în mod egal, vulnerabilitatea fiind distribuită social. Trauma devine astfel un indicator al inegalităților structurale, iar scriitura pune în lumină acest fapt, fără a-l transforma într-un discurs militant explicit.

Din acest punct de vedere, *L'Événement* poate fi citit în termenii propuși de Judith Butler ca o expunere a modului în care normele juridice și instituționale produc vulnerabilitate diferențiată. Corpul feminin nu este vulnerabil „în sine, ci devine vulnerabil prin intermediul unui sistem de reguli care îi refuză autonomia. Scriitura evidențiază acest proces fără a-l transforma într-un discurs teoretic explicit. Experiența individuală devine un exemplu al modului în care puterea operează asupra corpului, nu prin constrângere spectaculoasă, ci prin interdicție, tăcere și abandon instituțional.

În același timp, romanul problematizează profund raportul dintre memorie și traumă. Rememorarea nu are aici funcție terapeutică. Ernaux nu

sugerează că scrierea ar vindeca trauma sau ar permite integrarea ei într-o narațiune coerentă a sinelui. Dimpotrivă, scriitura reactivează constant disconfortul, frica și rușinea asociate experienței. Trauma nu este „depășită”, ci menținută într-un regim de luciditate dureroasă. Scrisul nu este un act de catharsis, ci de reconstituire exactă a unei experiențe care nu poate fi reconciliată cu ordinea simbolică.

Din perspectiva reflecțiilor Juliei Kristeva, romanul poate fi interpretat ca un text în care dimensiunea semiotică este sever controlată, aproape neutralizată. Spre deosebire de *Passion simple*, unde afectul irupe în structura discursului, aici Ernaux limitează expresia semiotică, tocmai pentru a evita estetizarea traumei. Ritmul este constant, frazele sunt clare, sintaxa este stabilă. Această disciplină a limbajului nu anulează însă corporalitatea, ci o face cu atât mai prezentă, prin contrast. Corpul apare ca realitate imposibil de simbolizat pe deplin, tocmai pentru că discursul refuză să îl „încarce” afectiv. De asemenea, experiența corporală poate fi citită prin categoria obiectului [8]. Avortul clandestin expune corpul la sânge, durere și risc, elemente pe care norma juridică și morală le respinge și le reduce la tăcere. Scriitura lui Ernaux nu anulează această abjecție, ci o face vizibilă, transformând-o în nucleu etic al discursului.

Din perspectiva lui Luce Irigaray, *L'Événement* expune cu o claritate radicală modul în care corpul feminin este redus la funcția biologică într-un discurs juridic masculin. Avortul transformă corpul într-un teritoriu de risc și sancțiune, lipsit de recunoaștere simbolică. Scriitura lui Ernaux intervine tocmai pentru a restitui acest corp experienței și limbajului, fără a-l integra într-o logică identitară stabilă. Subiectul feminin nu se reconstruiește prin traumă, ci rămâne marcat de ea, iar scriitura acceptă această marcă fără a „rezolva”.

În *L'Événement, écriture féminine* se manifestă astfel într-o formă diferită față de *Passion simple*. Dacă acolo corpul genera discursul prin intensitate și reluare, aici corpul impune o scriitură a reținerii și exactității. În accepțiunea formulată de Hélène Cixous, această formă de scriere rămâne profund legată de corp, nu prin exuberanță sau fragmentare, ci prin refuzul oricărei distanțări estetizante. Corpul traumatizat nu este „pus în scenă”, ci lăsat să determine o formă de scriitură etică, orientată spre adevăr și expunere.

Spre deosebire de narațiunile tradiționale ale traumei, *L'Événement* refuză orice formă de catharsis. Scrierea nu conduce la eliberare, conciliere sau resemnificare pozitivă a experienței. Trauma nu este integrată într-o poveste a supraviețuirii sau a devenirii, ci rămâne deschisă, activă, incomodă. Ernaux nu sugerează niciodată că timpul ar vindeca sau că scrierea ar „repara” corpul. Această poziționare este esențială pentru înțelegerea romanului. Scriitura nu funcționează ca terapie, ci ca reconstituire lucidă a unei violențe. Din acest punct de vedere, romanul se opune frontal unei logici narative a depășirii.

În *L'Événement*, Annie Ernaux construiește o scriitură a traumei care refuză atât estetizarea, cât și reconcilierea. Corpul feminin apare ca loc al constrângerii instituționale, al vulnerabilității sociale și al violenței simbolice, iar discursul este modelat de această realitate. Scriitura nu domesticește trauma, ci o expune într-o formă controlată, etică și incomodă. Astfel, *L'Événement* completează și radicalizează reflecția asupra corporalității inițiată în *Passion simple*, oferind o perspectivă asupra modului în care *écriture féminine* poate funcționa nu doar ca expresie a dorinței, ci și ca instrument de expunere a violenței sociale exercitate asupra corpului feminin.

Concluzii: de la pasiune la traumă în opera lui Annie Ernaux

„Am terminat de exprimat în cuvinte ceea ce mi se pare o experiență umană totală, a vieții și a morții, a timpului, a moralității și a interdicției, a legii, o experiență trăită de la un capăt la altul prin trup.” [Ernaux, 2023: 164] Această formulare concentrează miza fundamentală a scriiturii lui Annie Ernaux: transformarea experienței corporale într-un discurs capabil să articuleze simultan dimensiunea intimă și constrângerile sociale care o structurează. Corpul apare astfel nu ca simplu obiect al reprezentării, ci ca loc de intersecție între experiență, lege și limbaj.

Analiza comparativă a romanelor *Passion simple* și *L'Événement* pune în lumină două regimuri distincte, dar complementare, de articulare a corporalității feminine în cadrul *écriture féminine*. În ambele texte, corpul nu funcționează ca obiect pasiv al reprezentării, ci ca principiu activ de organizare a scriiturii, care modelează temporalitatea narativă, focalizarea, economia afectivă și organizarea generală a scriiturii.

În *Passion simple*, corpul pasional generează un discurs al interiorizării și al dependenței afective. Experiența dorinței suspendă progresia narativă și fixează scriitura într-un prezent prelungit, dominat de reluare, așteptare și stagnare. Forma discursului reproduce fidel logica corporală a pasiunii, refuzând distanța interpretativă și menținând subiectul într-o experiență care nu poate fi depășită sau „rezolvată” narativ. Corpul devine aici motorul unei scriituri obsesive, în care sensul nu se dezvoltă progresiv, ci este menținut prin reluare și insistență.

În *L'Événement*, corporalitatea este supusă unui regim radical diferit. Corpul nu mai este loc al intensității interiorizate, ci spațiu al constrângerii juridice și instituționale. Trauma avortului clandestin impune o scriitură a reținerii, a sobrietății și a exactității descriptive. Distanța temporală și discursivă nu produce estomparea experienței, ci îi permite reconstituirea lucidă, într-un registru aproape documentar. Aici, corpul nu generează fragmentare sau explozie afectivă, ci disciplinează discursul, impunând o formă de etică a expunerii. În acest sens, romanul poate fi citit ca un text al totalității experienței corporale feminine.

Compararea celor două texte pune în lumină faptul că *écriture féminine* nu poate fi redusă la un set simplu de trăsături stilistice stabile. Dimpotrivă, ea apare ca o practică textuală situată, dependentă de tipul de experiență corporală pe care o articulează. Dacă pasiunea solicită o scriitură a intensității și a reluării, trauma reclamă o scriitură a distanței și a arhivării. În ambele cazuri, corpul rămâne instanța care organizează discursul din interior.

Astfel *Passion simple* și *L'Événement* pot fi abordate ca două fațete distincte ale aceleiași problematici: modul în care corporalitatea feminină, traversată de norme sociale, juridice și afective, determină forme diferite de organizare a discursului. Din această perspectivă, *écriture féminine* nu desemnează expresia unei identități stabile, ci un spațiu de tensiune între experiență, limbaj și constrângere socială, în care scriitura devine locul privilegiat al acestei articulări.

Note finale

[1] Titlurile operelor sunt redată în original; citatele sunt preluate din edițiile românești menționate în bibliografie.

[2] Problema pactului autobiografic este formulată de Philippe Lejeune în *Le pacte autobiographique*, Paris, Seuil, 1975.

- [3] Termenul de autoficțiune este introdus de Serge Doubrovsky în *Fils*, Galilée, 1977 și reluat ulterior în reflecțiile sale teoretice.
- [4] Gérard Genette, *Figures III*, Paris, Seuil, 1972.
- [5] Pentru distincția dintre semiotic și simbolic, a se vedea Julia Kristeva, *La révolution du langage poétique*, Paris, Seuil, 1974.
- [6] Pentru concepția subiectivității ca efect performativ al normelor și al relațiilor de putere, a se consulta Judith Butler, *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*, New York, Routledge, 1990 și *Bodies That Matter*, New York, Routledge, 1993.
- [7] A se vedea Luce Irigaray, *Ce sexe qui n'en est pas un*, Paris, Minuit, 1977 și *Speculum. De l'autre femme*, Paris, Minuit, 1974.
- [8] Noțiunea de abject este utilizată aici în sensul formulat de Julia Kristeva, ca experiență limită care destabilizează granițele dintre corp și identitate, punând subiectul în contact cu ceea ce este respins, exclus sau nereprezentat. A se vedea Julia Kristeva, *Pouvoirs de l'horreur. Essai sur l'abjection*, Paris, Seuil, 1980.

Referințe bibliografice

- Beauvoir, Simone de, *Le Deuxième Sexe*, vol. I, Gallimard, Paris, 1949.
- Beauvoir, Simone de, *Le Deuxième Sexe*, vol. II, Gallimard, Paris, 1949.
- Butler, Judith, *Bodies That Matter. On the Discursive Limits of "Sex"*, Routledge, New York, 1993.
- Butler, Judith, *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 1990.
- Cixous, Hélène, *Râsul Medusei. Un efect de spin roz*, Tracus Arte, 2021.
- Doubrovsky, Serge, *Fils*, Galilée, Paris, 1977.
- Ernaux, Annie, *Locul. Evenimentul*, Trei, București, 2023.
- Ernaux, Annie, *Pasiune simplă. Confesiunea adolescenței*, Trei, București, 2022.
- Genette, Gérard, *Figures III*, Éditions du Seuil, Paris, 1972.
- Irigaray, Luce, *Ce sexe qui n'en est pas un*, Éditions de Minuit, Paris, 1977.
- Irigaray, Luce, *Speculum. De l'autre femme*, Éditions de Minuit, Paris, 1974.
- Kristeva, Julia, *La révolution du langage poétique*, Éditions du Seuil, Paris, 1974.
- Kristeva, Julia, *Pouvoirs de l'horreur. Essai sur l'abjection*, Éditions du Seuil, Paris, 1980.
- Lejeune, Philippe, *Le pacte autobiographique*, Éditions du Seuil, Paris, 1975.